

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 311/2023-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody Košice, Floriánska 18, Košice, zastúpeného JUDr. Viktorom Križiakom, advokátom, Moyzesova 46, Košice, proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 1TdoV/6/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 1TdoV/6/2020 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **500 eur**, ktoré mu **j e** Najvyšší súd Slovenskej republiky **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 10. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie svojej veci v primeranej lehote

podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní sp. zn. 1TdoV/6/2020 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľ navrhuje prikázať najvyššiemu súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov. Požaduje tiež finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 eur, ako aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

II.

Skutkové východiská

2. Rozsudkom Špecializovaného trestného súdu, pracoviska Banská Bystrica č. k. BB-3T/1/2016 zo 16. februára 2017 (ďalej len „rozsudok špecializovaného trestného súdu“) bol sťažovateľ uznaný vinným zo spáchania pokračovacieho zločinu skrátenia dane a poistného podľa § 276 ods. 1 a 4 Trestného zákona a obzvlášť závažného zločinu legalizácie príjmu z trestnej činnosti podľa § 233 ods. 1 písm. a) a ods. 4 písm. a) Trestného zákona spolupáchateľstvom podľa § 20 Trestného zákona. Sťažovateľ bol odsúdený na úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 12 rokov so zaradením do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia, zároveň mu bol uložený trest prepadnutia majetku a trest prepadnutia vecí.

3. Proti rozsudku špecializovaného trestného súdu podal odvolanie sťažovateľ (tiež ďalší spoluobžalovaní) aj prokurátorka. Najvyšší súd ako súd odvolací rozsudkom č. k. 5To/5/2017 z 28. marca 2019 podľa § 321 ods. 1 písm. b) a d) a ods. 2 Trestného poriadku rozsudok špecializovaného trestného súdu v odsudzujúcej časti zrušil vo výroku o vine, a tým aj vo výroku o treste (okrem iného) aj vo vzťahu k sťažovateľovi, pričom na podklade § 322 ods. 3 Trestného poriadku sťažovateľa uznal vinným zo spáchania pokračovacieho zločinu skrátenia dane a poistného podľa § 276 ods. 1 a 2 písm. c) a ods. 4 Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) Trestného zákona spolupáchateľstvom podľa § 20 Trestného zákona a zo spáchania obzvlášť závažného zločinu legalizácie príjmu z trestnej činnosti podľa § 233 ods. 1 písm. a) a ods. 4 písm. a) Trestného zákona spolupáchateľstvom podľa § 20 Trestného zákona. Za to bol sťažovateľ odsúdený na úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 12 rokov, na výkon uloženého trestu bol zaradený do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia. Zároveň bol sťažovateľovi uložený trest prepadnutia vecí. Odvolanie sťažovateľa bolo zamietnuté.

4. Proti rozsudku najvyššieho súdu podal sťažovateľ 19. februára 2020 dovolanie (datované 4. februára 2020). Vec bola špecializovaným trestným súdom predložená najvyššiemu súdu ako súdu dovolaciemu na rozhodnutie o dovolaní 30. októbra 2020. Najvyšší súd uznesením č. k. 1TdoV/6/2020 z 25. apríla 2023 dovolanie sťažovateľa podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol. Rozhodnutie bolo vyhotovené 30. júna 2023 a odoslané špecializovanému trestnému súdu 10. júla 2023.

III.

Argumentácia sťažovateľa

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie, že najvyšší súd je v napadnutom trestnom konaní o dovolaní sťažovateľa nečinný. Sťažovateľ sa o dĺžku napadnutého konania o jeho dovolaní v trvaní už fakticky viac ako tri roky ničím nepričinil. Do podania ústavnej sťažnosti mu nebolo doručené žiadne meritórne rozhodnutie.

IV.

Vyjadrenie najvyššieho súdu a replika sťažovateľa

IV.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

6. Najvyšší súd navrhol ústavnej sťažnosti nevyhovieť.

7. Vychádzajúc z judikatúry ústavného súdu, vzhľadom na povahu dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku v trestnom konaní neprichádza do úvahy, aby sťažovateľom namietaný postup najvyššieho súdu mohol byť kvalifikovaný ako porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Rozhodnutie o dovolaní nemá povahu veci, o ktorej musí najvyšší súd neodkladne rozhodnúť (na rozdiel napr. od rozhodovania o väzbe). Vplyv na postup najvyššieho súdu mal aj opakovane vyhlásený núdzový stav a naň nadväzujúce protipandemické opatrenia a tiež ďalšie zákonné prekážky na strane zákonných sudcov. Najvyšší súd v čase vyhláseného núdzového stavu vybavoval primárne agendu spadajúcu do právomoci trojčlenných senátov, ktoré rozhodujú o väzbe a o odvolaniach proti prvostupňovým rozhodnutiam o vine a treste. Náhla prekážka na strane zákonného sudcu, za ktorú sa považuje aj čerpanie dovolenky na zotavenie, neumožňovala v posudzovanej veci zmenu v osobe zákonného sudcu, keďže nejde o vec, ktorá neznesie odklad. Lehotu prípravy na prejednanie a rozhodnutie predmetnej veci ovplyvnila aj skutočnosť, že 1. januára 2022 došlo v dôsledku zániku funkcie k zmene v zložení senátu, ďalej to, že od 28. februára 2022 do 30. marca 2022 bol súvisiaci súdny spis špecializovaného trestného súdu na žiadosť zapožičaný Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, a vo finálnej fáze tiež (šesť týždňov nepresahujúca) práceneschopnosť jedného zo zákonných sudcov, ktorá trvala do 20. marca 2023. Predmetom konania bolo dovolanie proti odsúdeniu za rozsiahlu daňovú trestnú činnosť a na to nadväzujúcu legalizáciu spáchanú v rozsahu, ktorý zakladal pôsobnosť špecializovaného trestného súdu, nešlo preto o skutkovo a právne jednoduchú vec. Vo vzťahu k návrhu sťažovateľa na priznanie primeraného zadostučinenia najvyšší súd uviedol, že v čase podania ústavnej sťažnosti (10. mája 2023) už bolo o jeho dovolaní uznesením z 25. apríla 2023 rozhodnuté. Uznesenie bolo vyhotovené 30. júna 2023 a 10. júla 2023 odoslané špecializovanému trestnému súdu na účel jeho doručenia. Sťažovateľ sa o stave jeho dovolacieho konania vôbec neinformoval, nevyužil ani možnosť podať sťažnosť podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“), čo do značnej miery spochybňuje jeho tvrdenie, že je výrazne frustrovaný a deprimovaný pomalým dovolacím konaním, a aj preto u neho prevládajú pocity beznádeje a absolútnej právnej a ľudskej neistoty.

IV.2. Replika sťažovateľa:

8. Sťažovateľ považuje argumenty najvyššieho súdu za alibistické. Dosiaľ nedisponuje meritórnym rozhodnutím o jeho dovolaní. V ústavnej sťažnosti opísané konanie je na najvyššom súde pri vybavovaní trestných vecí bežným javom, porušovanie sťažovateľových práv je flagrantné a systematické.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie o nečinnosti najvyššieho súdu pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľa podaného v jeho trestnej veci vo februári 2020.

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 118/2019).

11. Vo vzťahu k námietke najvyššieho súdu spochybňujúcu aplikáciu čl. 6 ods. 1 dohovoru v tejto veci ústavný súd poukazuje na ustálenú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), z ktorej vyplýva, že záruky podľa označeného článku sa v zásade aplikujú aj na dovolacie konanie (rozsudok Veľkej komory vo veci Meftah a ďalší proti Francúzsku z 26. 7. 2002, sťažnosti č. 32911/96, č. 35237/97 a č. 34595/97, bod 40), ak takéto konanie predstavuje ďalší stupeň trestného konania a jeho výsledok môže byť pre dotknutú osobu rozhodujúci. Za takéto konanie je potrebné považovať aj dovolacie konanie v trestnej veci. Ústavný súd s poukazom na uvedené postupy najvyššieho súdu v napadnutom konaní preskúmal aj s ohľadom na záruky čl. 6 ods. 1 dohovoru.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

13. Predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o dovolaní proti rozsudku v trestnej veci skrátenia dane a legalizácie príjmu z trestnej činnosti formou spolupáchateľstva. Napadnuté konanie ústavný súd vyhodnotil ako skutkovo aj právne zložitejšie, a to s ohľadom na spáchanú trestnú činnosť, počet obvinených a rozsah spisového materiálu.

14. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v napadnutom konaní o dovolaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo k zbytočným prietáhom.

15. Napokon ústavný súd hodnotil postup najvyššieho súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov. Dovolacie konanie na najvyššom súde od predloženia veci špecializovaným trestným súdom po vydanie rozhodnutia o dovolaní sťažovateľa trvalo dva a pol roka, pričom následné vyhotovenie a expedovanie rozhodnutia o dovolaní trvalo viac ako 2 mesiace.

16. V súvislosti s argumentáciou najvyššieho súdu poukazujúcou na personálne, organizačné aspekty týkajúce sa najvyššieho súdu (zmena v zložení senátu, čerpanie dovolenky sudcu, práceneschopnosť sudcu) ústavný súd zotrúva na svojej judikatúre, podľa ktorej takéto okolnosti v zásade nie sú dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter (III. ÚS 103/2021).

17. Ústavný súd musí na druhej strane uznať relevanciu tvrdenia najvyššieho súdu, podľa ktorého na postup najvyššieho súdu mal vplyv aj opakovane vyhlásený núdzový stav a naň nadväzujúce protipandemické opatrenia prijaté v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19. Ústavný súd prihliadol aj na potrebu zabezpečiť plynulé rozhodovanie v 3-členných senátoch najvyššieho súdu, ktoré okrem väzby rozhodujú aj o odvolaniach vo veciach viny a trestu. Uvedené skutočnosti podľa ústavného súdu sčasti ospravedlňujú dĺžku napadnutého konania, avšak nemôžu pokryť celé rozhodné obdobie (nečinnosť v trvaní dva a pol roka).

18. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd uzavrel, že napadnuté konanie je poznačené nečinnosťou najvyššieho súdu predstavujúcou zbytočné prietahy, ktoré dosahujú ústavnoprávnu intenzitu. Postupom najvyššieho súdu tak došlo k neprimeraným prietahom, čím bolo nesporne zasiahnuté do ústavne zaručeného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

19. Keďže najvyšší súd o dovolaní sťažovateľa rozhodol 25. apríla 2023, pričom rozhodnutie o dovolaní už bolo medzičasom písomne vyhotovené a zaslané špecializovanému trestnému súdu na doručenie, zanikol dôvod na uloženie povinnosti najvyššiemu súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy. Preto ústavný súd ústavnej sťažnosti v tejto časti nevyhovel.

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

21. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiada o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 5 000 eur, ktoré považuje za primerané vzhľadom na okolnosti veci, pochybenie najvyššieho súdu.

22. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

23. Pri rozhodovaní o finančnom zadosťučinení ústavný súd prihliadal na konštatovanú nečinnosť najvyššieho súdu, charakter konania, dĺžku posudzovanej časti trestného konania, okolnosť, že išlo o rozhodovanie o mimoriadnom opravnom prostriedku – t. j. po právoplatnosti rozhodnutia o vine a treste sťažovateľa, pandemickú situáciu, aj skutočnosť, že ústavná sťažnosť bola podaná dva týždne po rozhodnutí najvyššieho súdu o dovolaní sťažovateľa. Ústavný súd dospel k záveru, že priznanie 500 eur predstavuje dostatočné zadosťučinenie na účel završenia ochrany porušených práv. Preto

v tomto rozsahu požadované finančné zadost'učinenie s'ťažovateľovi priznal (bod 2 výroku tohto nálezu) a vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

24. Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 442,38 eur (bod 3 výroku nálezu).

25. Pri výpočte trov právneho zastúpenia s'ťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. S'ťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie s'ťažnosti ústavnému súdu). Pokiaľ ide o repliku s'ťažovateľa z 21. augusta 2023, ústavný súd za tento úkon právnej služby náhradu trov nepriznal, pretože replika nepriniesla nové skutočnosti alebo informácie, ktoré by ústavnému súdu neboli už skôr známe.

26. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. septembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu